

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 4, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 330.3

*О. С. Кузьмін,
д. е. н., проф., завідувач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
О. В. Пирог,
к. е. н., доц., докторант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів*

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

*О. Ev. Kuzmin,
Doctor of Economics, Professor, Head of Department of Management and International Business,
Lviv Polytechnic National University, Lviv
O. V. Pyrog,
PhD in Economic Sciences, Associate Professor, PhD of Department of Management and International Business,
Lviv Polytechnic National University, Lviv*

ECONOMIC DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE: REGIONAL ASPECTS

У статті досліджені сучасні тенденції економічного розвитку національної економіки України, виявлення його особливостей у розрізі макро- та мезорівнів та визначення факторів розвитку за умов постіндустріального суспільства.

The article present the current trends at economic development of national economy of Ukraine, identify its characteristics at terms of macro-and meso- levels and determine the factors at conditions of post-industrial society.

Ключові слова: економічний розвиток, національна економіка, постіндустріальне суспільство, Україна, регіональний аспект, валовий регіональний продукт, асиметрія.

Keywords: economic development, national economy, postindustrial society, Ukraine, regional aspect, gross regional product, asymmetry.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах постіндустріалізації, глобальних змін світового господарства та світової невизначеності ключовими стають можливості національних економік до стабільного розвитку.

Проблема економічного розвитку займає ключове місце в стратегічних документах будь-якої країни світової спільноти. Стратегічними завданнями економічного розвитку України, закріпленими програмою економічних реформ на 2014 – 2014 рр. Президента України В.Ф. Януковича «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», визначено «... зростання національної економіки ...» та «... вхід в найближче десятиліття до кола розвинутих країн світу» [1]. Для Російської Федерації надзвичайно важливий підхід з позиції якості економічного простору, його нерівномірного розвитку, збереження цілісності національної економіки та в умовах виняткової просторової неоднорідності [2].

Національна економіка постіндустріального суспільства характеризується стабільним розвитком з визначальним впливом інтенсивних факторів. Серед сукупності факторів для забезпечення стабільного розвитку національної економіки в умовах постіндустріального суспільства мають пріоритетне значення інтенсивні фактори (інвестиції, інновації).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам економічного розвитку макро- та мезорівнів в контексті сучасних умов господарювання присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Гейця, О. Амоші, З. Герасимчук, Б. Данилишина, М. Кизима, І. Манцурова, А. Ревенко, А. Чухно, С. Глаз'єва, А. Гранберга, Ю. Зайцева, С. Меньшикова Е. Орехової, А. Плякіна та інших. Разом з цим потребують уточнення питання визначення методичних та прикладних засад встановлення сучасних тенденцій економічного розвитку національної економіки України, виявлення його особливостей у розрізі макро- та мезорівнів та визначення факторів розвитку за умов постіндустріального суспільства. Тому склалася об'єктивна необхідність дослідження траєкторії, особливостей та асиметрії економічного розвитку. Аналізування на макро- та мезорівнях обумовлено тим, що макрорівень – по Україні, в цілому, відображає узагальнені тенденції розвитку по країні, тоді як мезорівень – кожен регіон, дозволяє встановити регіональні особливості розвитку, визначити відмінності від узагальнені тенденції по країні та виявити асиметрії в економічному розвитку країни.

Постановка завдання. Метою дослідження є встановлення сучасних тенденцій економічного розвитку національної економіки України, виявлення його особливостей у розрізі макро- та мезорівнів та визначення факторів розвитку за умов постіндустріального суспільства.

Методичною основою дослідження виступають методи аналізу та синтезу, статистичний аналіз й кореляційно-регресійний аналіз.

При аналізуванні сучасного стану економічного розвитку з встановленням особливостей регіонального зростання та відмінностей від загальнонаціональних тенденцій розвитку буде використовуватись макроекономічний показник – валовий регіональний продукт (ВРП), який відображає динаміку й обсяги структурних зрушень в економіці регіонів України.

Інформаційною базою для проведення дослідження «економічний розвиток – прямі іноземні інвестиції» була офіційна статистична інформація України та регіонів за період 2001 – 2011 рр. [3-7].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Економічний розвиток України характеризується тенденціями стабільного економічного зростання більшості регіонів країни (табл. 1). Так, валовий регіональний продукт України за період 2001 – 2011 рр. збільшився у 6,2 рази. Серед регіонів України максимально ВРП зріс за період дослідження у Київській (у 7,6 разів) та Дніпропетровській областях (у 7,3 разів), мінімально – у Сумській області (у 4,7 рази). Незважаючи на економічне зростання всіх регіонів України за 2001 – 2011 рр., темпи їх зростання та динаміка різна.

Таблиця 1.

Темпи зростання валового регіонального продукту за регіонами України за 2001 - 2011 рр., у % до попереднього року

Регіони	Роки											Рези змін, 2011 р. до 2001 р.
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Україна	113,6	105,8	110,7	112,1	102,7	107,3	107,9	102,3	85,2	104,1	105,2	6,2
Автономна Республіка Крим	108,9	103,2	112,0	108,5	104,0	106,7	109,0	106,6	90,7	103,4	100,0	5,9
Вінницька	108,1	102,6	103,5	111,9	105,3	106,2	103,4	105,1	90,1	103,0	105,1	4,9
Волинська	118,4	104,2	102,6	119,0	103,7	103,5	112,1	106,1	86,0	100,2	102,5	5,1
Дніпропетровська	112,8	103,3	108,4	111,0	107,3	108,0	105,3	97,3	83,5	105,8	103,8	7,3
Донецька	111,8	102,8	112,5	110,8	97,1	108,3	104,6	97,1	81,6	111,1	111,7	6,3
Житомирська	106,4	107,5	109,4	115,6	101,1	103,6	105,1	104,2	88,9	112,8	101,5	5,9
Закарпатська	110,6	109,0	118,7	106,4	98,5	106,6	108,2	103,9	82,1	107,7	103,4	5,6
Запорізька	110,1	102,2	111,4	115,6	104,6	106,1	108,5	101,3	78,9	103,2	102,3	5,4
Івано-Франківська	107,9	110,9	114,4	107,6	105,9	102,5	100,8	97,5	89,3	100,5	107,9	5,6
Київська	103,6	106,2	109,4	109,8	107,3	108,8	105,9	104,4	89,2	105,1	109,7	7,6
Кіровоградська	120,9	104,6	101,9	118,9	102,4	105,1	97,9	113,7	85,8	105,7	106,6	5,2
Луганська	118,9	106,1	109,2	108,2	100,3	104,3	105,2	98,9	86,7	102,3	108,3	6,6
Львівська	111,1	111,2	112,1	105,2	98,1	108,3	105,8	100,7	88,3	102,3	106,2	6,1
Миколаївська	119,3	105,5	104,2	118,1	100,1	107,1	99,5	106,9	92,5	103,2	101,2	5,6
Одеська	112,3	109,3	109,1	108,1	99,6	103,5	106,3	111,9	86,8	102,4	100,4	5,6
Полтавська	116,3	117,1	105,0	116,7	99,2	108,2	105,8	94,9	86,8	109,5	100,1	6,6
Рівненська	109,4	105,0	109,5	113,1	102,1	106,9	104,5	99,5	86,5	106,8	103,7	5,2
Сумська	108,9	103,1	102,8	105,9	104,4	103,4	103,4	103,6	88,7	98,9	106,5	4,7
Тернопільська	108,2	108,5	109,2	106,4	102,5	110,3	108,3	105,1	94,5	100,4	109,5	5,9
Харківська	117,9	105,9	113,7	112,2	104,8	107,5	107,2	102,1	86,3	101,7	105,7	6,5
Херсонська	118,0	101,3	107,9	111,2	99,2	104,0	100,4	109,8	93,0	101,8	102,8	5,3
Хмельницька	112,3	106,6	108,7	112,7	103,9	104,2	104,0	99,9	90,6	100,0	106,7	5,3
Черкаська	106,6	103,2	109,8	116,9	107,0	105,6	106,5	114,9	85,5	105,9	103,9	6,4
Чернівецька	113,4	108,1	109,4	109,3	101,5	105,5	108,3	105,4	88,6	100,3	103,3	5,4
Чернігівська	110,5	104,4	107,9	110,0	100,1	103,4	106,5	102,3	89,6	100,0	106,3	5,2
м. Київ	121,4	106,4	116,1	116,8	105,8	110,7	119,7	104,4	81,7	101,4	104,3	6,5
м. Севастополь	116,6	108,9	112,5	107,0	100,9	116,3	106,6	106,9	89,6	106,4	100,0	6,4

Примітка: складено та розраховано за даними [3-7]

Динаміка ВРП України протягом періоду дослідження, переважно, залишається позитивною, проте нестійкою. Однак, темпи зростання валового регіонального продукту за регіонами України свідчать, що динаміка зростання є стабільною для більшості регіонів країни. В той же час, межі зростання від року в рік постійно змінюються, тобто не є постійною та значно коливається. Траєкторія темпів зростання валового регіонального продукту України внаслідок диференціації регіональних темпів формує широкий потік, який міняє свій напрям з нерівномірною щільністю (табл. 2).

Таблиця 2.
Характеристика приросту валового регіонального продукту по регіонах України за 2001 - 2011 рр.

Показник	Роки										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Верхній темп, у %	21,4	17,1	18,7	19,0	7,3	16,3	19,7	14,9	-5,5	12,8	11,7
Нижній темп, у %	3,6	1,3	1,9	5,2	-2,9	2,5	-2,1	-5,1	-21,1	-1,1	0,0
Ширина потоку, відсоткові пункти	17,8	15,8	16,8	13,8	10,2	13,8	21,8	20,0	15,6	13,9	11,7
Середній темп, у %	12,6	6,2	9,3	11,6	2,5	6,5	5,9	3,9	-12,5	3,8	4,6
Відстань між верхнім та середнім темпами, відсоткові пункти	8,8	10,9	9,4	7,4	4,8	9,8	13,8	11,0	7,0	9,0	7,1
Відстань між нижнім та середнім темпами, відсоткові пункти	9,0	4,9	7,4	6,4	5,4	7,3	8,0	9,0	8,6	4,9	4,6

Примітка: розраховано за даними [3-7]

Спостерігається велика ширина потоку темпів приросту між регіонами України: від 10,2 відсоткових пунктів у 2005 р. до 21,8 відсоткового пункту у 2007 р. Якщо порівняти ширину потоку 2011 р. з 2001 р., можна стверджувати, що за період дослідження відбулось скорочення потоку на 6,1 відсоткові пункти, що може свідчити про усталеність, однорідність економічного зростання регіонів України. Середній темп приросту валового регіонального продукту протягом 2001 – 2011 рр. не є постійним та щороку змінюється: від 2,5% у 2005 р. до 12,6% у 2001 р. та -12,5% у 2009 р.

Дифузія економічного зростання серед регіонів України протягом періоду дослідження реалізується через постійно зростаючу кількість регіонів із зростаючими темпами валового регіонального продукту (рис. 1).

Рис. 1. Співвідношення регіонів України зі зростаючим і спадаючим темпом зростання валового регіонального продукту за 2001 - 2011 рр.

Примітка: складено та розраховано за даними [3-7]

У 2001 – 2004 рр., 2006 р. та 2011 р. всі регіони України позитивно вплинули на економічне зростання національної економіки країни. Негативний вплив світової фінансово-економічної кризи був відчутний вже у 2008 р., коли 7 з 27 регіонів країни мали спадаючі темпи валового регіонального продукту, в повній мірі наслідки кризи Україна відчула у 2009 р., коли всі регіони України знаходились в рецесії. Однак, вже у 2010 р. майже всі регіони України, за винятком Сумської області, відновили економічне зростання.

Очевидних лідерів серед регіонів за темпами валового регіонального продукту немає. В четвірку лідерів за темпами зростанням протягом 2001 – 2011 рр. найчастіше входять м. Київ, Кіровоградська, Миколаївська та Черкаська області, займаючи ті чи інші перші позиції. До переліку регіонів з найменшим зростанням або зменшенням валового регіонального продукту можна віднести Івано-Франківську, Сумську та Чернігівську області. Дослідивши детальніше тенденції темпів зростання валового регіонального продукту регіон – лідер в одному році може зміститися на останні місця у наступному, що характеризується нестабільність в економічному зростанню та відображає асиметрію в темпах валового регіонального продукту.

Для визначення темпів зростання валового регіонального продукту, які були характерні для більшості регіонів України протягом періоду дослідження, необхідно сформувати варіаційно-динамічну таблицю (табл. 3).

Таблиця 3.
Варіаційно-динамічна таблиця зміни темпу зростання валового регіонального продукту по регіонах України за 2001 - 2011 рр.

Діапазони темпів зростання валового регіонального продукту, у %	Роки											Кількість регіонів у діапазоні, од.	Питома вага регіонів у діапазоні, у %
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011		
< 79,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,34
80,0 – 89,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	20	6,73
90,0 – 99,9	-	-	-	-	6	-	2	7	6	1	-	22	7,41
100,0 – 104,9	1	11	5	-	15	9	7	9	-	16	15	88	29,63
105,0 – 109,9	7	13	13	11	6	15	16	8	-	8	11	108	36,36
110,0 – 114,9	10	2	7	8	-	2	1	3	-	2	1	36	12,12
115,0 – 119,9	7	1	2	8	-	1	1	-	-	-	-	20	6,73
> 120,0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,67
Всього	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	297	100,00

Примітка: розраховано за даними [3-7]

Дані табл. 3 підтверджують, що для більшості регіонів (108 регіонів із 297 спостережень з питомою вагою 36,36%) характерне економічне зростання з темпами в межах 105,0 – 109,9% протягом всього періоду дослідження. Окрім, зазначених темпів, для регіонів України також були характерні темпи зростання в межах 100,0 – 104,9% (88 із 297 спостережень з питомою вагою 29,63%). Протягом 2001 – 2011 рр. темпи зростання валового регіонального продукту в межах 110,0 – 119,9% характерні для 56 регіонів (питома вага 18,85%), а для 2 регіонів – були характерні темпи зростання понад 120,0 %. Для 43 регіонів з питомою вагою 14,48% характерні темпи зниження валового регіонального продукту у межах 78,0 – 99,9 %.

Проведемо групування регіонів України за часткою валового регіонального продукту на три групи. На наш погляд, доцільно розділити регіони на такі групи: до першої групи входять регіони, які займають більше 10% від загального обсягу ВРП, до другої – регіони, в які виробили ВРП в межах від 1 % до 10 %, а до третьої групи віднесли регіони, де частка ВРП складала менше 1% (рис. 2).

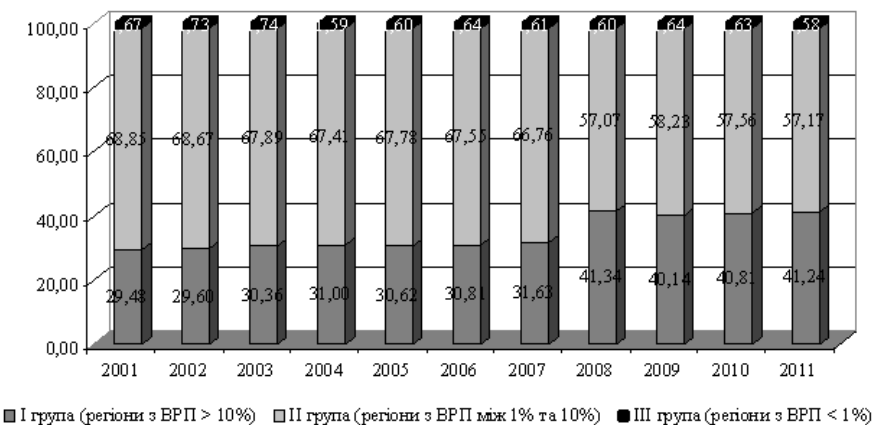

Рис. 2. Групування регіонів України за часткою валового регіонального продукту за 2001 - 2011 рр.

Примітка: розраховано за даними [3-7]

Протягом 2001 – 2007 рр. І групи склали лише два регіони України – м. Київ та Донецька область з питомою вагою 29,5 – 31,6%, тоді як з 2008 р. до цієї групи увійшов ще один промислово розвинений регіон України – Дніпропетровська область й, відповідно, питома вага групи становить 40,1 – 41,3%. До другої групи входять 23 області у 2001 – 2007 рр., а з 2008 р. – 22 області з питомою вагою 57,6%, що знизилась на 11,2 відсоткові пункти за період дослідження. Стабільно протягом 2001 – 2011 рр. до третьої групи входять два регіони України – м. Севастополь та Чернівецька область з питомою вагою 1,5 – 1,7%.

Таким чином, асиметрія в економічному розвитку полягає в наступному: майже половина (41,2%) валового регіонального продукту створюється лише трьома регіонами України (Дніпропетровська, Донецька області та м. Київ), тоді як інші 24 регіони країни – створюють іншу половину валового регіонального продукту. Особливістю економічного розвитку національного господарства України в регіональному аспекті є те, що високі темпи зростання (понад 110,0%) не забезпечує якісного розвитку регіону та негативно позначається на стабільності розвитку. Так, економічне зростання регіонів – лідерів (Дніпропетровська, Донецька області та м. Київ) у більшості років за період дослідження знаходиться на рівні 105,0 – 109,9%, тоді як темпи економічного зростання регіонів, які займають найменшу частку в ВРП (Чернівецька область, м. Севастополь), за період дослідження коливались від 88,6% до 116,6%.

Для визначення факторів економічного розвитку необхідно здійснити економічне оцінювання, яка характеризує зв'язок між витратами факторів виробництва і валовим випуском економічної системи. Для вирішення даної задачі використаємо модель економічного зростання Р. Солоу [8], що ґрунтується на виробничій функції Кобба-Дугласа та враховує інтенсивні фактори розвитку економічної системи в умовах постіндустріального суспільства. Аналізування розвитку національного господарства України у 2000 – 2011 рр. розпочнемо із основних припущень, зроблених у зазначених моделях.

Валовий випуск національного господарства країни визначається виробничою функцією (1):

$$Y = f(K, L, T), \quad (1)$$

де Y – валовий внутрішній продукт (ВВП) країни; K – обсяг капіталу, необхідний для виробництва ВВП; L – кількість зайнятих у національному виробництві; T – інноваційний фактор, який визначає вплив технічного прогресу на валовий випуск (витрати на проведення наукових та науково-технічних робіт (ННТР)).

Для побудови виробничої функції для національного господарства України використаємо дані офіційної статистики: реальний ВВП, реальне валове нагромадження основного капіталу, реальний рівень оплати праці найманих працівників та витрати на проведення ННТР за період 2000 – 2011 рр. Залежність між обраними показниками підтверджується коефіцієнтом детермінації на рівні 0,9995, який є близьким до 1 та свідчить про існування тісної взаємозалежності між показниками у визначений період.

Лінійне регресійне рівняння має вигляд (2):

$$Y = 2,508L - 0,124K - 29,345T + 56,567. \quad (2)$$

Регресійне рівняння (2) демонструє, що зростання на 1 грн реального валового нагромадження основного капіталу при незмінному реальному рівні оплати праці найманих працівників та витрат на проведення ННТР призводить до зниження ВВП на 0,124 грн. Тоді як, зростання на 1 грн реального рівня оплати праці найманих працівників при незмінному реальному валовому нагромадженню основного капіталу та витрат на проведення ННТР стимулює зростання ВВП на 2,508 грн. Зростання на 1 грн витрат на проведення ННТР при незмінному реальному рівні оплати праці найманих працівників та реального валового нагромадження основного капіталу призводить до зниження ВВП на 29,345 грн. Отже, сформована лінійна модель регресії дає можливість стверджувати, що економічне зростання України за 2000 – 2011 рр. відбувається за рахунок екстенсивних факторів (зміни робочої сили), що характерно для розвитку індустріального суспільства, тоді як інтенсивні фактори (інвестиції та інновації), які характерні для розвитку постіндустріального суспільства, залишаються незначними.

Виробнича функція моделі економічного зростання України за Р. Солоу, що враховує реальні макроекономічні показники за період 2000 – 2011 рр., має такий загальний вигляд (3):

$$Y = 2,51L^{1,026} K^{-0,044} T^{-0,068}. \quad (3)$$

Наведена виробнича функція (3) ще раз підтверджує отримане раніше регресійне рівняння. За моделлю Р. Солоу, так званім «двигуном» економічного зростання України виступає робоча сила. Отриманий результат підтверджує твердження В. Дергачової, що «... існуюча політика у сфері оплати праці, бюджетний процес і обслуговування боргу економіки, по суті, «проїдають» сам фундамент розвитку – капіталовкладення, у тому числі й основний капітал» [4, с.24].

Таким чином, протягом 2000 – 2011 рр. національне господарство України розвивалось за моделлю індустріального суспільства з пріоритетністю екстенсивних факторів, тоді як інноваційно-інвестиційна складова, визначальний вплив якої характерно для постіндустріального суспільства, залишається незначною.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами проведеного дослідження можна сформуувати наступні висновки щодо економічного розвитку національного господарства України за період 2001 – 2011 рр.:

- валовий регіональний продукт України за період 2001 – 2011 рр. збільшився у 6,2 рази, при цьому, максимальне зростання ВРП відбулось у Київській (у 7,6 разів) та Дніпропетровській областях (у 7,3 разів), мінімальне - у Сумській області (у 4,7 рази);
 - для більшості регіонів України характерне економічне зростання з темпами в межах 105,0 – 109,9% протягом всього періоду дослідження;
 - діапазон зміни темпів зростання валового регіонального продукту був значним: від 78,9 % у 2009 р. (Запорізька область) до 121,4 % у 2001 р. (м. Київ).
- Однак, під кінець періоду дослідження економічне зростання за регіонами України характеризується усталеністю та однорідністю;
- якщо співставити темпи зростання валового регіонального продукту та регіональну структуру ВРП, то регіони зі питомою вагою більше 10 % у загальному обсязі ВРП (м. Київ, Дніпропетровська та Донецька області) не завжди мали високі темпи зростання ВРП (не входили до першої п'ятірки регіонів). Високі темпи зростання ВРП не забезпечують регіону вагомих внесок у ВРП. Слід зазначити, діапазон коливань темпів зростання є незначним для цих регіонів, в порівнянні з іншими регіонами України. Отже, коливання економічного зростання в однакових межах протягом тривалого періоду забезпечує стабільний економічний розвиток;
 - національне господарство України за період дослідження розвивалось за моделлю індустріального суспільства з пріоритетністю екстенсивних факторів.

Отже, виявлені тенденції це наслідки незбалансованої та неузгодженої політики економічного розвитку національного господарства як на державному, так і на регіональному рівнях. У сучасній економічній ситуації від правильності дій та ефективності використання інструментів державними та місцевими органами влади залежить подальший збалансований та пропорційний економічний розвиток національного господарства України.

Список використаних джерел

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможе суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua - Офіційне представництво Президента України.
2. Гранберг А. Темпы роста в национальном экономическом пространстве / А. Гранберг, Ю. Зайцева // Путь в XXI век. Стратегические проблемы и перспективы российской экономики: монография. – Часть IV «Россия регионов». – М.: Экономика, 1999. – С. 566-756.
3. Статистичний щорічник України за 2001 рік / Державний комітет статистики України; Відп. за вип. В.А. Головкин. – К.: Техніка, 2002. – 509 с.
4. Статистичний щорічник України за 2003 рік / Державний комітет статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Видавництво «Консультант», 2004. – 508 с.
5. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Державний комітет статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Видавництво «Консультант», 2006. – 570 с.
6. Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державна служба статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2011. – 560 с.
7. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2012. – 559 с.
8. Лавров Е.И. Экономический рост: теории и проблемы: учеб. пособие / Е.И. Лавров, Е.А. Капогузов. – Омск: Изд-во ОмГУ, 2006. – 214 с.
9. Дергачова В. Моніторинг національного розвитку як фактор економічної безпеки держави / В. Дергачова, М. Савельєв // Економіка України. – 2010. – №1. – С. 19 – 28.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2013 р.

